

AZ EUCHARISZTIA
ÉS AZ EUCHARISZTIKUS
KONGRESSZUSOK
REFORMÁTUS SZEMPONTBÓL

ÍRTA

DR. SEBESTYÉN JENŐ

a Budapesti-Református Theológiai Akadémia
Igazgatója

Kálvin János Társaság

Második kiadás

(Különlenyomat a Magyar Kálvinizmus IV. évf. 7-12. számából)

B U D A P E S T, 1 9 3 8.

Az 1938-ik év rendkívüli év lesz a magyar római katolikus világ számára. Olyan, amilyen még eddig tényleg nem volt, mert a pápa Budapestet jelölte ki az 1938 májusában tartandó eucharisztikus világkongresszus székhelyéül s annak előkészületei óriási arányokban már is folynak. De ez érthető is, mert hiszen többszázezer lesz azoknak a külföldi római katolikusoknak a száma, akik ez alkalomból Budapestre jönnek, nem is szólva a vidéki és fővárosi róm. katolicizmus tömegeinek megmozdulásáról.

A kongresszussal szemben a magyar társadalom még eddig meglehetősen bizonytalanul és így kialakulatlan véleménnyel áll, mert az eucharisztia név még a róm. kath. tömegek nagy része előtt is idegenül hangzik, és a más vallású elemek meg természetesen még tájékozatlanabbak az eucharisztia lényegét és az eucharisztikus kongresszusok rendeltetését és jelentőségét illetőleg. És itt nem képez kivételt a mi református népünk és intelligenciánk sem, mert hiszen valójában az ú. n. Úrnapja ünnepével és az oltári-szentség lényegével sincs igazán tisztában. Ennek megmagyarázását ugyanis a régi szabású vallástanítás, bár egyébként eléggé antipálista tendenciájú volt, meglehetősen elhanyagolta. Ezért van aztán, hogy a magyar reformátusság is, bár látja is az Eucharisztikus Világkongresszus misztikus rajzú és folyton újabb és újabb formában megjelenő propaganda-plakátjait, még sem látja tisztán, hogy itt valójában miről is van szó!

Itt történik azután, hogy felekezeti közileg a nagy tömeg itt is csak valami rendkívüli arányú idegenforgalmi eseményt szimatol, s ezt a gondolatot felkapja és tovább adja a sajtó, s az idegenforgalmi érdekeltségek csoportja is, sőt kifelé az Eucharisztikus Világkongresszus rendezői is ezt hangsúlyozzák néha, megtoldva a gondolatot még azzal is, hogy a kongresszus támogatása és így sikerének előmozdítása valójában nemcsak idegenforgalmi és nagyszabású gazdasági érdek, hanem *hazafias* kötelesség is, amelyben tehát, mint ilyenben, minden magyar embernek felekezeti különbség nélkül részt kell venni. A belső római katolikus világ: az igazi hívő katolikusok azonban nagyon jól tudják, hogy itt valójában sokkal több és mélyebb valamiről, és valami *egészen másról* van szó, mint egy rendkívüli idegenforgalmi alkalom kihasználásáról és egy hazafias szolgálat felekezeti közti teljesítéséről.

A mi reformátusaink azonban ezt még általában nem látják elég tisztán, s ezért van az, hogy úgy a fővárosban, mint a vidéken még általában nagyon hajlandók a propagandisztikus és sajtó-jelszavak hatása alatt látni és megítélni az egész kérdést.

Ezért van tehát nagy szükségünk arra, hogy az eucharisztia és az eucharisztikus kongresszusok lényegével, céljával és jelentőségével speciális református szempontból is foglalkozzunk s az egésznek elvi és theologiai megvilágítását is adjuk a református értelemben vett eucharisztia pozitív megmagyarázásával is.

Tudjuk azonban, hogy e kérdés tárgyalását ma sokan a felekezeti közti diplomácia nézőpontja alapján meglehetősen kényesnek tartják és maga a róm. kath. sajtó is, külföldi protestáns országokban, ahol eucharisztikus kongresszusokat már tartottak, nem egyszer elég érzékenyen viselkedett. Ez a körülmény azonban nem akadályozhat meg bennünket abban, hogy komolyan és elvi alapon a kérdés mélyére ne tekintsünk, mindenkor hangsúlyozásával annak, hogy mi a *vallásszabadság* álláspontján állunk és így természetesnek tartjuk úgy az eucharisztikus világkongresszusok rendezését, mint a róm. kath. egyházi élet bármilyen megnyilvánulásának a törvényes keretek között biztosított szabadságát, sőt a római katolicizmusnak velünk szemben megnyilatkozó minden kritikáját, akcióját, harcát és propagandáját is, de viszont ugyanannak a vallásszabadságnak alapján *hasonló szabadságot kérünk* a magunk számára is minden tekintetben, különösen, ha a római katolicizmus életmegnyilvánulásai valamilyen formában bennünket is érintettek.

És az eucharisztikus világkongresszusoknál éppen erről van szó! Nem a magyar római katolikusok állanak itt szemben a magyar reformátusokkal, hanem a római katolikus vallás és teológia a református vallással és teológiával, és ezt jogunk van tudni és ismerni, mert hiszen ez az elvi különbség alkotja az eucharisztikus világkongresszusok theologiai

alépitményét és lelki mentalitásbeli hátterét is, amely ugyan tízezer és tízezer római katolikus és pláne magyar római katolikus hívőnél nincs meg és nem is lesz meg később sem, de a Római Katolikus Egyház hivatalos álláspontjában megvan, meg volt és meg is lesz, mint a legmélyebb hivatalos álláspont az idők végéig. Nekünk tehát ezt kell vizsgálnunk és nem a magyar római katolikus testvéreink és barátaink személyes, szubjektív, testvéri, türelmes és békességes álláspontját ebben a kérdésben.

Az eucharisztia szó jelentése

Az eucharisztia görög szó, és magyarul hálaadást jelent (pl. Fil 4:6, I. Kor 14:16). Azt a hálaadást is, amellyel a hívő az úrvacsorát veszi. Az I. Kor 11:24-ben is ezt a kifejezést (eucharisztézasz) használja Pál apostol, amikor az úrvacsorával kapcsolatban az Úr Jézusról azt mondja „és hálákat adván (eucharisztézasz) megtörte és ezt mondotta...” (lásd Mát 26:27 is). A hálákat adván (eucharisztézasz) szó tehát nem azt jelenti, hogy Krisztus a kenyérré és borra Istentől áldást kér, hanem azt, hogy *Istent áldja, azaz dicsőíti* és hálákat ad az Úrnak azokért az ajándékokért, amelyeket Ő ajándékozott. A kenyér és bor alkotórészei tehát egy eucharisztia, azaz dicsőítő és hálaadó imádság által sákramentummá avattattak.

A római katolikus felfogás

Az eucharisztia szó ez egyszerű bibliai jelentését azonban a római katolikus egyház átalakította és eucharisztia alatt ma már magát az úrvacsorát, majd pedig a római katolikus áldozás alkalmával használt átlényegült ostyát, az ú. n. *Legméltóságosabb Oltáriszentséget*, az áldozást, tehát a mise legfontosabb részét érti.

Ez úgy történt, hogy a római katolikus egyház az áldozat gondolatát átvitte az úrvacsora sacramentumára. Az első időkben ugyanis az úrvacsorát a szeretetvendégségekkel kapcsolatban szolgáltatták ki. E célra a jobb módúak különböző élelmiszereket, kenyeret és bort, olajat és lisztet hordtak össze és ezeket az adományokat áldozati ajándékoknak, *áldozatoknak* nevezték, amelyeket azután a püspök *eucharisztiaival*, azaz *hálaadó imádsággal* szentelt fel. Ez után a hálaadó imádság után, amelyet az ilyen adományok fölött elmondottak, nyerte azután az úrvacsora is az eucharisztia nevet.

Mindebben addig nem volt semmi, amíg az úrvacsora valóságos vacsora volt és ezekért a szeretetvendégségi adományokért a hálaadó imádság a gyülekezet nevében történt. Mert az ilyen „áldozatok” tartalma akkor még *nem a Krisztus teste és vére volt*, hanem a gyülekezet által összehordott ajándékok, úgy hogy ezeknél az adományoknál csak hálaáldozatra s egyáltalában *nem engesztelő áldozatra* lehetett gondolni. De veszedelmessé vált a helyzet akkor, amikor *magát az úrvacsorát kezdték áldozati jellegűnek* tekinteni, amelyet nem a gyülekezet ajánl fel, hanem a püspök visz az oltárra és a kenyér és bor hálaadással való megszentelésében áll.

Így lett az egész úrvacsora Rómánál az eucharisztia sacramentuma, amelynek két része van, t. i. az eucharisztia mint vacsora, lelki eledel, vagy kommunió, amelyben a gyülekezetnek évenként legalább egyszer részt kell venni és az eucharisztia *mint áldozat*, ami misének is nevezetik, amelyet a papnak naponként ki kell szolgáltatni az oltáron, mint a Krisztus véres keresztáldozatának vértelen megismétlését (Jansen).

Az eucharisztia szót tehát, amely szó szerint „hálaadást”-t jelent, háromféle értelemben használja a róm. kath. theologia és pedig jelenti:

1. tágabb, kultikus értelemben a liturgikus hálaadó imádságot,
2. szűkebb, különösen kultikus és dogmatikus értelemben a Krisztus által szerzett, folyton megismétlődő vértelen áldozatot, tehát az ú. n. szent mise áldozatot, mert ez a legfennköltebb tettekben jelentkező hálaáldozat sacrificium,

3. levezetett kultikus és dogmatikus értelemben eucharisztianak nevezi az oltári szentséget, a sacramentumot, amely az eucharisticus áldozat, tehát a mise alkalmával a pap szavainak hatása alatt a transsubstantiatio folytán létrejött, tehát a felszentelt és lényegében Krisztus testévé változott ostyát és consecrát, tehát lényegében Krisztus vérévé változott bort. Ez tehát Rómánál sacramentum és sacrificium egyszerre.

Mialatt tehát az eucharistia egyfelől, mint sacramentum, a communio által a lelki életet táplálja, az alatt másfelől, mint mise áldozat bűnt töröl, bűnbocsánatot ad, kegyelmi ajándékokat szerez, nemcsak azoknak, akik a misén jelen vannak, hanem a távollevőknek is, nemcsak élőknek, hanem a purgatóriumban levőknek is.

Ezért a tridenti zsinat ezt a kérdést két külön szakaszban tárgyalja, az elsőt eucharistia, az utóbbit mise címmel jelölve meg. Sacramentum alatt tehát oly cselekvényt ért, melyben Isten számunkra bizonyos kegyelmet biztosít, sacrificium alatt pedig azt a cselekvényt, amely által mi Istennek vallásos tiszteletünkben valamit felajánlunk áldozatul (t. i. Krisztus testét).

Ez a „legméltóságosabb oltári szentség” tehát a misével, mint áldozati szertartással a kath. kultusz középpontja, a myserium remendum. Páratlan jelentősége, mondja Schütz, az, hogy „mialatt más sacramentumok Rómánál csak mint eszközök közvetítik Krisztus erejét és kegyelmét, addig az oltári szentség magát a kegyelemnek szerzőjét és forrását tartalmazza, az Úr Krisztust”.

A formula tehát, amit a pap elmond, nem az elfogadó hívőkhöz intéztetik, hanem az elemekhez (t. i. a kenyérhez és borhoz) s az átváltozást célozza. Itt tehát a communio, t. i. az ú. n. úrvacsorázás másodrendű valami. Az *eucharistia sacramentuma tehát lényegében a megszentelésben, consecratióban és a transsubstantiában áll a pap cselekedetébe*. Ez az áldozat teljesen azonos a Krisztuséval, csak vértelen. Így alakult át az úrvacsora misévé, azaz áldozattá, sacrificiummá.

A communio tehát itt tehát mellékes és a mise, tehát az áldozás lett a kultusz középpontja. Így épült ki teljesen a róm. kath. gondolat, hogy az egyház a maga papságával az üdvösség közvetítője... A misével Krisztus szakadatlanul megismétli a maga keresztáldozatát, „vere ac realiter” de vértelenül.

Mi tehát az oltári szentség vagy eucharisztia? A kath. oltár ama „kincse”, amely a mise alkalmából, az úrvacsorai jegyek átlényegülése folytán áll elő”. Az oltári szentség vagy eucharistia „az Úr J. Kr. valóságos szent teste és vére a kenyér és bor külső színe alatt”.

Hogy tehát tisztán lássunk, meg kell jegyeznünk, hogy itt háromféle dologról van szó:

1. átlényegülésről és áldozásról (transsubstantiatio és sacrificium),
2. az átlényegült jegyek úrvacsorához hasonló vételéről (transsubstantiatio és sacramentum),
3. az átlényegült jegyeknek, mint az élő Krisztusnak, mint a kihelyezett legméltóságosabb oltári szentségnek Isten gyanánt való imádásáról (transsubstantiatio és adoratio sanctissimi).

A római katolicizmus tehát maga már eucharisztia alatt az átlényegült ostyát érti, amelyet a római katolikus hívő az áldozáskor magához vesz, vagy pedig az oltáron a szentségtartóban imád s az Egyház az úrnapi körmenetek alkalmával mint a „*Legméltóságosabb Oltáriszentséget*” körülhordoz és a hívők és az egész világ szemei előtt magasra tart. Ezt az imádás végett kitett átlényegült, tehát valóságos Krisztussá vált ostyát nevezi az egyház az eucharisztikus Krisztusnak (Christus eucharisticus). Mert a „*Legméltóságosabb Oltáriszentség maga az Úr Jézus az ostya színében*”. Ez az ú. n. *Szentségi Jézus*, aki az oltáron lakik és vár a hívekre. „*Oltári szentségnek azért nevezik, mert az oltáron, mise közben jön létre és manapság az oltáron is őrzik*.” Ennek a „legméltóságosabb oltáriszentség”-nek az ünnepe az ú. n. Úrnapja, pünkösd után a 10-ik napon (a szentháromságvasárnap után való csütörtökön) és ennek a tiszteletét akarja világraszóló ünnepélyességgel terjeszteni és fokozni a római katolikus egyház, amikor 1881 óta elrendeli, hogy minden

második évben *eucharisztikus világtalálkozások* tartassanak, hogy így a legméltóságosabb oltáriszentség kultusza és imádása világarányokban is kibontakozzék és milliós római katolikus tömegeket is mozgasson meg.

Az eucharisztikus világtalálkozás tehát nem egyéb, mint egy az egész világra szóló hatalmas arányokban megrendezett Úrnapja, annak egész szellemével, céljával, tehát teológiai alapelveivel együtt.

A reformátusok és az eucharisztia.

A római katolikusok igen sokszor úgy szokták feltüntetni a dolgot, hogy az eucharisziát csak ők ismerik, s a református vallásnak egyik nagy szegénysége az, hogy nincs eucharisziája, annak misztériuma nem táplálja a lelkét s így annak áldásaiban sem részesülhet.

Erre csak azt felelhetjük, hogy ez nagy tévedés, mert az igazi eucharisztia gondolatát *mi reformátusok sohasem ejtettük el, sőt azt éppen olyan magasra tartjuk, mint Róma a Christus eucharisticust, a különbség csak az, hogy mi ezt a nagy keresztyén igazságot és ideált is megreformált formájában valljuk*, ahogy különben a keresztyénség sok más nagy pozitív igazságát is. A baj legfeljebb csak abban áll, hogy ez a gondolat a református egyházban a századok folyamán néha-néha elhalványult. Az ilyen alkalmak azonban, mint az eucharisztikus világtalálkozások, arra is jók, hogy megkeressük és kiássuk újra a magunk református ideáljait is ezen a téren, s így hitben megerősödve nézzük a találkozás munkáját, amelyben természetesen mint reformátusok egyébként *soha részt nem vehetünk.*

Kálvin tanítása az igazi eucharisziáról.

És abban a szent és komoly munkában, amellyel a magunk számára is számot akarunk adni arról, hogy mi az igazi eucharisztia és mi annak a helyes, tiszta bibliai értelmezése, újra csak a legélesebb látású és legbiztosabb ítéletű kalauz és tanítómester a mi számunkra a mi nagy reformátorunk *Kálvin János*, aki a Christiane Religionis Institutio című világhírű nagy munkájában az áldozatokról beszélve azt mondja, hogy azokat két csoportra oszthatjuk és pedig annak

1. *tiszteleti és imádási vagy hálaadási áldozatok* (latreutikon vagy eucharistikon) mivel ezeket csak azok szolgáltatják ki Istennek, akik az Ő végtelen jótéteményétől elhalmozva *magukat minden cselekményeikkel egyetemben egészen neki szentelik*, és

2. *a békítő vagy engesztelő áldozatok*, amelyeknek az a feladatuk, hogy Isten haragját lecsillapítsák, s az igazságának eleget tegyenek s ez által bűnöket elmosás és eltöröljék.

Ezt az engesztelő áldozatot azonban egyedül Krisztus hajtotta végre és csak egyszer, mert ennek a Krisztus által hozott egyedüli áldozatnak hatása és ereje örökkévaló („Elvégeztetett...”), s ezért azóta semmi újabb áldozatra nincs szükség.

Másként áll azonban a dolog a hálaadással! Erre nézve Kálvin azt mondja, hogy a hálaadási áldozatot, tehát az *igazi bibliai értelemben vett eucharistikon-t mi is megtartjuk*, „nincs gondolatunkban a legtávolabbról sem azt eltörölni akarni”, mert hiszen ebben össze vannak foglalva a szeretetnek minden kötelességei, „*hogy mindaz, ami csak van bennünk, az Ő dicsőségének szolgáljon és az Ő magasztalásának vágyától legyen áthatva. Az áldozatnak ez a neve egyáltalán nem vonatkozik Isten haragjának kiengesztelésére, vagy a bűnök bocsánatának kieszközlésére, sem a megigazulás megérdemlésére, hanem csupán Isten magasztalásában és dicsőségében forgódik.*”

„*Ez az áldozat pedig – folytatja tovább Kálvin – az egyházra nézve annyira szükséges, hogy anélkül el sem lehet. Így ez is örökké fennmarad, amíg Istennek népe fönáll.*”

Ily értelemben „a hívők minden jó cselekedete lelki áldozat, jó illatú áldozat” s ez az ő okos tiszteletük. E nélkül az úrvacsora sem lehet el, tehát ott kell lenni benne a „dicséret áldozatának”. Ez folyik a királyi papságunkból is.

Ilyen értelemben tehát nálunk, reformátusoknál is van eucharisztia és azt soha elhanyagolni nem szabad.

A római katolikus és református eucharisztia fogalom közt levő különbség.

Kálvin e ragyogó és mélyen járó fejtegetései után most már világos előttünk, hogy egyfelől mi reformátusok az igazi bibliai értelemben vett eucharisztia gondolatát és élet-ideálját sohasem adtuk fel, hanem az „örökké fennmarad, amíg Istennek népe fennáll” – mint Kálvin oly szépen mondja –, másfelől pedig azt is látjuk, hogy milyen nagy különbség van a római katolikus és a református eucharisztia-fogalom között, úgy, hogy azt, mint mély dogmatikai megalapozottságú ellentétet, éppen úgy nem lehet áthidalni, mint azokat a többi ellentéteket, amelyek a reformáció óta közöttünk fennállnak s a református gondolkodás alapjait alkotják. Ne ábrándozzunk tehát egyik oldalon sem arról, hogy ezek a százados teológiai és elvi különbségek most egyszerre megszüntethetők lesznek, s azt se higgyük, hogy ebben a kérdésben, t. i. az eucharisztia kérdésében „most az egyszer és kivételesen” a világkongresszus, az idegenforgalom, a Szent István jubileummal való szoros összekapcsolódás, a „nemzeti egység” s egyéb jelszavak kedvéért másként gondolkozhatunk! Mert ezt épp oly kevésbé kérhetik tőlünk római katolikus testvéreink, mint ahogy mi sem kérhetjük tőlük azt, hogy a többi nagy centrális keresztyén dogmák és egyéb ellentétek kérdésében is adják fel a maguk álláspontját és külső, alkalmi szempontok miatt hozzánk csatlakozzanak. A vallásszabadság elve alapján azonban azt kell vallanunk, hogy függetlenül attól, hogy ezekben a kérdésekben teológiailag milyen távolságok választanak el bennünket egymástól, *legyen meg mind a két félnek a teljes szabadsága* arra nézve, hogy azt vallja, ami neki tetszik, és úgy ünnepeljen, ahogy neki tetszik.

Ez azonban nemcsak azt jelenti, hogy a római katolicizmusnak legyen meg tehát a teljes szabadsága a maga világraszóló ünnepeinek a megrendezésére, hanem azt is, hogy a reformátusok, és általában a protestánsok viszont semmiféle formában ne kényszeríttessenek se a hivatalokban, se a tanári testületekben, se az iskolákban, se az ipartestületekben, se a tisztikarban, se a fővárosnál, stb., se nyíltan, se kerülő úton arra, hogy az eucharisztikus világkongresszuson megjelenjenek, s az utcai körmenetek vagy egyéb ünnepélyek alkalmával meggyőződésükkel ellentétes vallási cselekvésekben vegyenek részt.

Az eucharisztikus világkongresszusok teológiai háttere.

Azonban éppen ezen a ponton vannak és lehetnek joggal aggodalmaink.

Az oltáriszentség ünnepét ugyanis nekünk, protestánsoknak egészen speciális szempontból kell megítélnünk. Mert a reformáció és a római katolicizmus egyik legnagyobb, és mind máig áthidalhatatlan ellentéte éppen az oltári szentségről szóló felfogásban jelentkezik, másfelől éppen az oltári szentség tiszteletére rendezett ünnepnek, azaz az Úrnapijának, és így a belőle kiépülő eucharisztikus világkongresszusoknak is olyan teológiai alépítménye és hátsó tendenciája van, amelyet nekünk sohasem lehet elfelejtenünk, s amelyre éppen ezért az ilyen propagandisztikus célból is rendezett világgyűlések idején kettős mértékben is gondolunk kell, annál is inkább, mert hiszen a mi magyar református intelligenciánk erről a teológiai és *kifejezetten is protestáns-ellenes elvi háttérről* nem is tud, s ezért történik meg azután az is, hogy református közéleti vezető embereink is itt-ott néha naivul még az úrnapi körmeneteken is részt vesznek, nem is sejtve, hogy így református szempontból milyen lehetetlen, sőt fájdalmas helyzetbe is kerülnek.

Mert az úrnapi ünnep igazi lényege az, hogy az „oltári szentség”, amelyet a reformáció megtagadott, tüntető körmenetben az utcára vitessék, nyilvánosan is imádtassék és tiszteltessék, s a reformáció tévelygéseivel szemben – mint egy német theológus oly találóan mondotta – „demonstratív, provokatív és propagandisztikus” jelleggel felmutattassék.

Az Úrnapija és így az eucharisztikus ünnepek velünk szemben álló igazi éle tehát egyfelől abban van, hogy azt egyenesen római katolikus diadalünnepnek s az eretnekek megszegényítésére találták ki és rendelték el. Másfelől pedig abban, hogy az oltáriszentségnek az utcára való kivitele tulajdonképpen az utcát is egy nagy róm. kath. templommá akarja tenni, s azokat is kényszeríteni akarja az oltáriszentség előtt való leborulásra, akik abban részt venni nem akarnak.

Az úrnapi és eucharisztikus körmenet tehát több és más, mint az egyszerű jámbor, ereklyéket vagy szentképeket körülhordozó róm. kath. processziók, mert egyenesen reformációellenes éle és tendenciája van, amit a tridenti zsinat is megerősít, amikor a XIII. ülésben az átlényegüléssel kapcsolatban kimondja, hogy a „*győzedelmes igazságnak kell diadalmaskodni a hazugság és eretnokség felett, hogy annak ellenségei ekkora ragyogás láttára és az egyetemes egyház ekkora örömeinek közepébe helyeztetve vagy megsemmisülve elnémuljanak, vagy a megszegényítéstől lesújtva és megzavarodva egyszer valahára észretérjenek...*”. – És aki tagadja az eucharisztikus Krisztust, azaz a Krisztussá lett ostyának Istent megillető imádatát, s azt is tagadja, hogy az oltáriszentségnek e célból külön ünnepet is kell szentelni, s azt processziókban körül kell hordozni s az egész nép által imádatni, s aki annak imádóit bálványimádóknak mondja: átkozott legyen (ki van közösítve) (Sess. XIII. Can. VI.).

Íme tehát a római katolikus gondolkodás az eucharisziával kapcsolatban, az eretnekekre s így a protestánsokra való vonatkoztatásban! S ezt az egyszerű iskolai kátékban is kifejezésre juttatják. Az egyik például (A Keresztyén Kath. Egyház Szépséges szokásai – és szertartásaiban Elemi iskolák számára. Hohenauer után írta Supka Márton. Szent-István-Társulat, Budapest, 1882) ezeket kérdezi:

„Miért hordoztatik e napon a szentség az utcákon oly ünnepélyes körmenettel?”

S a felelet reá a következő:

„Bizonyoságául azon erős hitünknek, hogy Jézus az Oltáriszentségben jelen van, azután, hogy Istennek e nagy szentség szerzéséért hálát adjunk, és végre, hogy az igazságnak az e szentség titkait tagadó eretnekek fölötti diadala napfényre hozassék (!)”

Ebből láthatjuk tehát azt is, hogy az eucharisztikus kongresszusokon így hivatalosan benne kell, hogy legyen az *úrnapi gondolat*: az intranszigen reformáció-ellenesség szelleme s az „eretnekek” visszatérítésének szándéka is! Nem mondjuk, hogy az eucharisztikus kongresszusok ezt mindig előtérbe helyezik, mert hiszen az eucharisztikus világkongresszusoknak e hatalmas tüntető és hódító fellépésén kívül megvan a maguk pozitív, belső, jellegzetesen római katolikus kegyességre nevelő célja is, és azt is el kell ismernünk, hogy Magyarországon eddig még csak ez állott – a felekezeti békesség keresésének jelszavával – az előtérben. Azonban, bár ennek őszintén örülünk is, mégsem szabad ezen a téren sem felejtenünk a „demonstratív, provokatív, propagandisztikus” és térítő célt sem, annál is inkább, mert *Róma sem felejt, s reformáció egyházainak létezésébe nem fog belenyugodni soha!*

Es éppen ezért, ha az eucharisztikus világkongresszusnak ú. n. úrnapi élet diplomáciából, az ünnepi békesség-keresés céljából talán nem is fogja egyelőre, vagy talán egyáltalában is, kidomborítani, azért természetsszerűleg teljes mértékben fel fogja használni az eucharisztikus kongresszust és annak évekig tartó utórezgéseit is arra, hogy a maga *térítő munkáját a protestánsok között az eddiginél is hatalmasabb erővel és szívóssággal folytassa!*¹

¹ Ezt a dolgozatot a szerző még szeptember elején írta a budapesti Református Theológiai Akadémia megnyitó ünnepélyére. Azóta, mint örömmel látjuk, evangélikus testvéreink is megszólaltak és a *Keresztyén Igazság* c.

A mi számunkra azonban ebből az is következik, hogy mi viszont *szintén kell, hogy magasra emeljük a Krisztust*, de a magunk módján, ahogy Kálvin mondja: *az evangélium hatalmas hirdetése által!* Mert a magunk igazságainak és ideáljainak hirdetésében minket se gátolhat senki. Mi tehát ünnepet nem zavarunk, de az ünnepben részt venni sem fogunk, amit talán hivatalosan nem is fog kívánni tőlünk senki. De a híveinktől, a gyermekeinktől, a református hivatalnokoktól és közalkalmazottaktól társadalmi úton se kívánja soha senki, aminthogy mi sem kívánjuk római katolikus testvéreinktől, hogy pl. a reformációt ünnepeljék a nagy jubileumi megemlékezések alkalmával.

Ebből azonban végül az is következik, hogy – elveinkből kifolyólag – mi se zavarjuk a római katolikus egyházat a maga belső ünnepében. *Református emberek tehát a kongresszusnak még a tájára se menjenek, s így az oltáriszentség diadalmas körülhordozásának útvonalára se vonuljanak ki kíváncsi lélekkel*, hanem vonuljanak vissza házaikba, vagy végezzék rendes napi munkájukat, olvassák Bibliájukat, vagy a református igazságokat tanulmányozzák, s azok szépségéről elmélkedjenek, az Isten dicsőségét szakadatlanul szolgáló vágyó lélek szent, *református értelmezésű eucharisztikájával*.

Mire figyelmeztet bennünket az eucharisztikus világkongresszus?

Közben pedig és addig is gondolkozzunk az eucharisztikus világkongresszus mementóiról is, amelyek a következők:

Ha a római katolicizmus ilyen hatalmas szervezettséggel dolgozik a *maga* keresztyénységének elmélyítésén és propagálásán, miért nem tesszük meg *mi is ugyanezt a*

folyóiratban Scholz László *Mi célja van az eucharisztikus kongresszusoknak?* Cím alatt adja az Úrnapi ünnepe s az eucharisztikus kongresszusok gondolatának történetét, majd pedig igen érdekes szemelvényekben ismerteti azokat a róm. kath. hivatalos megnyilatkozásokat, amelyek a róm. katolicizmus nagyarányú térítői céljára vonatkoznak. E részből közöljük a következőket:

3. Hogy az eucharisztikus kongresszusok egyenes *folytatásai* és kivirágzásai az úrnapi körmeneteknek, melyen az oltári szentséget hordozzák körül, azt formai és tartalmi megegyezésükön kívül céljaik azonossága is igazolja. *Róma toborzója ez!* A világhatalmi katolicizmus fáklyalobogtatása és igény-kiáltása. Harsonafúvás, mellyel nemcsak a saját katonáit hívja egybe, hanem az ellenfelekre is rá akar ijeszteni. Demonstrálás és propaganda a pápaság mellett. Visszatérítés kísérlete az egyedül üdvözítő egyházba. De honnan vesszük ezeket? Hiszen erre nézve nincsen pápai bulla, vagy alapítólevél, mint az Úrnapijánál. Ezt sem úgy álmodtuk. Erről is történeti adatok beszélnek.

1908: London. A pápai legátus, *Vannutelli* kardinális mindjárt a beköszöntő beszédében annak a reményének adott kifejezést, hogy az eucharisztikus kongresszus gyümölcseképpen Anglia püspökeivel, királyával, hercegeivel és népeivel együtt *visszatér* a katolikus egyházba! 1912: Bécs. A pápai legátus, *van Rossum* kardinális, a római propaganda-kongregáció prefektusa a záró összejövetelen Róma felé hívja a híveket: megállni a hitben, az egyház mellett, a pápaság oldalán, ez a „*nap*”, ahol *ez* a nap nem ragyog, ott sötétség és *tévelygés* van. Ez a protestantizmusnak szólt. 1924: Amsterdam. Az 5/6 részben protestáns holland fővárosban az előkészítés kapcsán *van Noort* lelkész a kongresszus jelentőségéről így szólt: „Az eucharisztikus kongresszus olyan, mint egy pünkösdi-ünnep, melyen Isten ígéje oly megelevenítően hatott, hogy tízezrek lettek az egyház tagjaivá. – Hadd tudja meg és érezze meg ismét egyszer a világ, hogy *itt az ideje Róma felé venni az útját*. A protestáns szektáknak és egyházi közösségeknek nincs több erejük, nem nyújthatnak életet, mert maguk is *holtak*. Nemsokára megtartják a protestantizmus felett a halotti beszédet.” Ennek a „halott” protestantizmusnak szóltak a zárógyűlésen a holland származású *van Rossum* bíbornok következő szavai: „Könyörögjünk honunk azon fiaiórt, akik keresztyén hit tökéletességét *elveszítették*. Oh, micsoda *üresség* uralkodhatik azoknak hitéletében, akik Jézust alig félig ismerik, akik nem birtokolják őt maguk között, s ezért Tőle lassan elidegenednek és eltávolodnak. Könyörögjünk valamennyiükért, és ajánljuk őket *Mária* közbenjáró imádsága által a mi irtalmas Üdvözítőnknek.” 1926: Chicago. Egy bécsi, fontos katolikus sajtó-organum (*Der euchar. Völkerbund*) közvetlen a kongresszus előtt így álmodozik: „A chicagói eucharisztikus kongresszus biztosan nagy hatással lesz a *más vallásúakra* is, különösen Amerikában, és sokaknak meg fogja mutatni az utat az igaz egyházhoz”.

magunk református keresztyénsége érdekében? Hiszen ehhez nekünk is jogunk van, még akkor is, ha nagyon jól tudjuk is azt, hogy tényleg keresnünk kell a megértést, éppen közös magyarságunk és sorsközösségünk alapján is római katolikus testvéreinkkel. Mert másfelől viszont mindenkor fenn kell tartanunk azokat az elvi alapokat, amelyeken állunk, s amelyek a reformáció létjogosultságának is fundamentális kövei.

A „szent év”-et tehát fordítsuk a református öntudatosítás nagy munkájára, külső harc nélkül, de annál kitartóbb belső építéssel!

Végül pedig: ahogy Isten tiszta igéjét hirdetjük és terjesztjük: ugyanúgy terjesszük az ő tiszta eucharisziáját, *a református értelmezésű istenszolgálat (Cultus Dei) minden vallási erejét és gazdagságát is!*

Mert az Istennek szolgáló élet szent hálaadásának gondolatát mi is valljuk és mi is tartjuk. *Az igazi eucharisziát tehát – mint Kálvin is mondja – mi is a keresztyén élet nélkülözhetetlen alkatrészének tartjuk – s ezt a magunk életébe is bele kell vinnünk!*

Mert dogma és élet összetartoznak. A római katolikus dogmákból tehát római katolikus világnézet, gondolkodás és életstílus folyik, a református dogmákból pedig református. Tegyük tehát minél nagyobb mértékben élő igazságokká, személyes hittartalommá a református dogmákat, hogy azok erőiből református gondolkodás, világnézet, életstílus, közelebbről *református eucharisztia* szülessék, s a róm. kath. oltári szentség kultuszával szemben a *református reformáció ideálja szerint az evangélium hatalmas hirdetése, és „életnek beszéde által” emeltessék magasra a Krisztus, itt a magyar földön, a református egyház munkája nyomán, az eljövendő századokon át is!*